

คำชี้แจง

ภาพรวมของ “แผนการสอน 200 วัน”

1. เอกสาร “แผนการสอน 200 วัน” นี้ใช้เป็นเอกสารประกอบการอบรมครู ในกิจกรรมการพัฒนาบุคลากร ตามโครงการแท็บเล็ตพีซีเพื่อการศึกษาไทย และเพื่อให้ครูใช้เป็น “แนวทางหรือตัวอย่างการจัดการเรียนรู้” สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

2. ชื่อนั้นสำคัญไฉน.....ชื่อเอกสาร คือ “แผนการสอน 200 วัน” แต่โดยโครงสร้างองค์ประกอบรายละเอียดและการทำหน้าที่ของแต่ละองค์ประกอบ...ทุกองค์ประกอบล้วนมีความหมายเหมือนกันกับเอกสารทั่วไปที่เรียกชื่อว่า “แผนการจัดการเรียนรู้”

3. เป้าหมายการเรียนรู้ตาม “แผนการสอน 200 วัน” นี้ คือ “ตัวชี้วัด” ตามมาตรฐานการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

4. กระบวนการและกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้ใน “แผนการสอน 200 วัน” นี้ ผ่านการตกผลึกจากประสบการณ์สอนจริงจากครูผู้สอนชั้น ป.1 มารอบแล้วรอบเล่า เป็นครูผู้สอนชั้น ป.1 ในห้องเรียนของโรงเรียนหลายแบบ ทั้งโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่นิยมขนาดใหญ่ที่อยู่ในเมือง โรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก ทั้งที่ตั้งอยู่กึ่งเมืองกึ่งชนบท และโรงเรียนที่อยู่ในบริบทแบบชนบทต่างๆ ไปทั่วทุกภูมิภาคกว่า 40 โรงเรียนเวลาที่จะใช้สอนตาม “แผนการสอน 200 วัน” นี้ทั้งหมด 1 ปีการศึกษา หรือ 200 วัน และหากคิดเป็นสัปดาห์ ได้จำนวน 40 สัปดาห์ ใน 1 ภาคเรียน จึงมีเวลาเรียนอยู่ 20 สัปดาห์

5. กระบวนการจัดทำแผนการสอน 200 วันนี้ เริ่มต้นกระบวนการจากการวิเคราะห์พัฒนาการนักเรียนชั้น ป.1 ในทุกมิติ ได้แก่

1) มิติการพัฒนาเพื่อความเป็นพลเมืองที่ดีในอนาคต

2) มิติการพัฒนาความสามารถพื้นฐานสำหรับเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่

ประกอบด้วย ความสามารถทางภาษาไทยและคณิตศาสตร์ เป็นต้น แล้วจึงนำเส้นพัฒนาการนี้มาพิจารณาจัดทำเป็นกำหนดการสอนต่อเนื่องตลอดแนวอย่างเป็นลำดับตามพัฒนาการเด็ก ป.1 และสอดคล้องตามเป้าหมายการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

6. สัปดาห์ที่ 1-2 เป็นช่วงเวลาการจัดกิจกรรม การต้อนรับสู่ห้องเรียนใหม่อย่างอบอุ่น เพื่อให้ นักเรียนได้คลายความเครียด ความกังวลต่างๆ มีความรู้สึกปลอดภัย มั่นใจและพร้อมปรับตัว อยู่กับห้องเรียนใหม่ได้ ส่วนสัปดาห์ที่ 3-4 จะเป็นช่วงของการเตรียมความพร้อมพื้นฐานสำหรับการตั้งต้นเรียนรู้ ทั้งภาษาไทยและคณิตศาสตร์ ระเบียบวินัย กฎกติกาการอยู่ร่วมกันและอื่นๆ เป็นต้น

7. กระบวนการจัดการเรียนรู้ในแผนการสอน 200 วันนี้ เน้นความสอดคล้องกับความสนใจ วุฒิภาวะ ธรรมชาติการเรียนรู้ ของเด็กวัย 6 - 8 ขวบ คือเน้นกิจกรรมที่มีการทำให้เผชิญปัญหา และได้ค้นพบหลักการ ได้ลงมือแก้ไข หรือคลี่คลายปัญหานั้นด้วยตนเอง เป็น รูปแบบการจัดกิจกรรม ที่ได้เคลื่อนไหวร่างกายอยู่ตลอดเวลา นักเรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติด้วยวงจรที่มีจังหวะการฝึกฝนทำซ้ำๆ เพื่อนำสู่การสร้างนิสัยต่อไป เช่น นิสัยในการใช้สิ่งของและทรัพยากร เช่น ดินสอ สมุด ไฟฟ้า น้ำประปาอย่างประหยัดและคุ้มค่า นิสัยการอ่าน นิสัยการตรวจสอบทบทวนตนเองเสมอ การรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น ด้วยความตั้งใจ การยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างได้ฝึกสร้างกติกาและปฏิบัติตาม

อย่างเคารพต่อกติกา อดทนและเผชิญกับปัญหาจนบรรลุผล มีเหตุผล และหาทางออกจากปัญหาได้อย่างมีเหตุผล หลากหลายวิธี เป็นต้น

การนำ “แผนการสอน 200 วัน” สู่อการใช้จริงในห้องเรียน

1. เวลาเรียนใน “แผนการสอน 200 วัน” นี้ได้จัดไว้โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับเวลาเรียนขั้นต่ำ ตามโครงสร้าง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและคณิตศาสตร์ ใช้เวลา 1,000 ชั่วโมง เป็นต้น

2. หน่วยการเรียนรู้ตามแผนนี้ ได้พิจารณาจัดวางไว้ตามลำดับความสำคัญของหลักการ ความเหมาะสมของลักษณะกิจกรรม กับวุฒิภาวะของนักเรียนชั้น ป.1 ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง แต่มีความยืดหยุ่นสำหรับการนำสู่อการใช้จริงในห้องเรียนคือครูสามารถปรับ เคลื่อน ขยายเวลาทำกิจกรรมได้ตามความเหมาะสมกับสภาพ และบริบทของห้องเรียน/นักเรียนของตนเอง เช่น สัปดาห์การเตรียมความพร้อม 2 สัปดาห์แรกอาจปรับขยาย เวลาเพิ่มขึ้นเป็น 3-4 สัปดาห์ได้ เป็นต้น

3. หน่วยการเรียนรู้ ในภาคเรียนที่ 1 หากจัดการเรียนรู้ได้ยังไม่ครบ สามารถดำเนินการต่อเนื่องในภาคเรียนที่ 2 ได้ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความเหมาะสมให้รอบด้านและเป็นไปได้จริง การเรียนรู้ ในภาคเช้าเน้นภาษาไทยและคณิตศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ใน 2 กลุ่มสาระนี้ได้จัดวางไว้ให้เป็นลำดับ ต่อเนื่องเชื่อมโยงสัมพันธ์ต่อกันและเป็นระบบ ทั้งด้านหลักการสำคัญได้แก่ ความคิดรวบยอดทางหลักภาษา การใช้ภาษา และกระบวนการ ฝึกฝนทักษะสำคัญต่างๆ เช่น ภาษาไทยจะเริ่มต้นการเรียนรู้จาก สระเดี่ยวเสียงยาวก่อน จากนั้นจึงจะไปเรียนรู้สระเสียงสั้นและสระประสม หรือความคิดรวบยอดทางคณิตศาสตร์ในเบื้องต้น เริ่มเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเข้าถึงความรู้สึกเชิงจำนวน เห็นการเกิดของจำนวน/รูปแบบการเป็นจำนวน ซึ่งด้วยสถานการณ์ปัญหา สื่อและกิจกรรม จะนำนักเรียนให้เห็นหลักการดังกล่าวด้วยตนเอง นอกจากนั้นยังเห็นการสลับที่ของตัวเลขในจำนวนต่างๆ ด้วย พร้อมทั้งนักเรียนจะได้เห็นความแตกต่างของจำนวนในลักษณะการเพิ่มขึ้น การลดลง จากนั้นจึงนำไปสู่การเข้าถึงความหมายของการบวกและการลบ รวมทั้งเรียนรู้ที่จะใช้สื่อที่รูปธรรม แสดงแทน ความหมายของจำนวน ก่อนที่จะเชื่อมโยงสู่การเขียนแสดงโดยสัญลักษณ์ต่อไป เป็นต้น ดังนั้น การนำหน่วยการเรียนรู้ภาษาไทยและคณิตศาสตร์ตาม “แผนการสอน 200 วัน” ไปใช้ จึงควรเป็นไปอย่างต่อเนื่องตามลำดับ ไม่ควรเลือกใช้หรือสลับไขว้หน่วยการเรียนรู้ สำหรับหน่วยการเรียนรู้บูรณาการในภาคบ่ายของแต่ละวัน ได้จัดไว้โดยเน้นความสอดคล้อง กับวิถีชีวิตประจำวันของนักเรียน ในแต่ละช่วงเวลา/ฤดูกาลต่างๆ ครูอาจปรับเปลี่ยนใช้หน่วยการเรียนอื่น ที่น่าสนใจหรือสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะแห่ง/หรือบริบทของโรงเรียน/ชุมชนตนเองมากกว่าได้

4. ในแต่ละแผนการสอนได้นำเสนอขั้นตอนการจัดกิจกรรมหลักๆ ไว้ให้ ครูผู้สอนสามารถเพิ่มเติมรายละเอียดและปรับบรรยากาศการเรียนรู้ให้สมบูรณ์ เหมาะสมกับบริบทของห้องเรียน/นักเรียน มากยิ่งขึ้นได้

5. สื่อการเรียนรู้ ในแผนการสอนจะปรากฏรายละเอียดหรือตัวอย่างอยู่ในภาคผนวกเสมอ ครูสามารถศึกษาแล้วเตรียมการก่อนสอนจริงโดยการนำมาขยายขนาดให้เหมาะสม หรือผลิตซ้ำให้มีจำนวนมากพอสำหรับจัดกิจกรรมได้เลย อย่างไรก็ตามสื่อการเรียนรู้ที่ให้เป็นเพียงตัวอย่างเชิงแนวคิดในการเลือกใช้ให้สอดคล้องเหมาะสมกับความคิดรวบยอด หลักการของเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละแผนการสอนเท่านั้น ครูสามารถเทียบเคียงเลือกใช้หรือจัดหา จัดทำเป็นสื่อที่ให้ความคิดรวบยอดหรือหลักการเดียวกัน เพิ่มเติมจากแหล่งอื่นๆ ด้วยตนเองได้

- สำหรับสื่อ Learning Object ที่บรรจุไว้ในแท็บเล็ต จำนวนกว่า 300 เรื่องนั้น ครูสามารถเลือกใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาการเรียนรู้แต่ละครั้ง/แต่ละ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ด้วยวิธีใช้ ในหลายรูปแบบ เช่น

- 1) ใช้เป็นสื่อนำเข้าสู่อุเนื้อหาการเรียนรู้หลัก
- 2) ใช้เป็นสื่อในการค้นคว้าเพิ่มเติมระหว่างเรียนรู้
- 3) ใช้ทบทวน ผักผ่อนเพิ่มเติมหลังการเรียนรู้ เป็นต้น

ในที่นี้ได้นำเสนอไว้เป็นตัวอย่างว่าสัปดาห์ใดจะใช้ LO ใดได้บ้าง ซึ่งครูสามารถปรับ/เลือกใช้ให้เหมาะสม

6. การเตรียมความเข้าใจในวิธีสอนตาม “แผนการสอน 200 วัน” ก่อนนำไปใช้สอนจริง นอกจากการศึกษาค้นคว้าเบื้องต้นจากเอกสาร “ความรู้คู่ครู” แล้ว สำหรับครูภาษาไทยอาจเตรียมศึกษาความเข้าใจเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย ที่สอดคล้องตามพัฒนาการสมอง (BBL : Brain-based Learning) ส่วนครูผู้สอนคณิตศาสตร์ อาจเตรียมศึกษาความเข้าใจเบื้องต้นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยวิธีการสอน ที่เน้นการคิด กระบวนการแก้ปัญหา(Problem Solving) รวมทั้งอาจจะปรับบทบาทตนเองใหม่ จากครูที่เน้นการสอนโดยการบอกหรืออธิบายความรู้ ไปเป็นผู้จัดสถานการณ์ให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะต่างๆ ฝึกเผชิญปัญหาและค้นพบวิธีแก้ปัญหาค้นพบหลักการความคิดรวบยอด ด้วยตนเอง และ ปรับตนเองไปเป็นผู้จัดการเรียนรู้ ร่วมเรียนรู้กับนักเรียนเป็นผู้คอยกระตุ้นท้าทายเด็ก ให้เด็กกล้าคิด คิดได้หลากหลาย เปิดโอกาสให้เด็กได้สื่อสารอธิบายวิธีคิดพร้อมบอกเหตุผล และทำบทบาทเป็นผู้สังเกตวิธีการเรียนรู้ ฟังแนวคิด นักเรียนและเฝ้ามองการเปลี่ยนแปลงเชิงทักษะความเข้าใจในหลักการต่างๆ และ บันทึก รวบรวมเป็นข้อมูลพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ เด็กรายบุคคล รายกลุ่ม ไว้อย่างเป็นระบบ

7. การวิจัยและพัฒนา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการเรียนการสอน โรงเรียนอาจนำแผนการสอน 200 วัน ไปใช้ในฐานะเป็นแผนจัดการเรียนรู้ตั้งต้น มีการวิจัยและพัฒนาคุณภาพแผนการสอนนี้ไปพร้อมๆ กับการเรียนการสอนชั้น ป.1 หรือทดลองใช้โดยมีความร่วมมือกันระหว่างคณะครูในโรงเรียน ศึกษานิเทศก์,/ นักวิชาการ,/ ผู้เชี่ยวชาญภายนอก / ผู้รู้และบุคคลอื่นๆ นำ “แผนการสอน 200 วัน” ไปใช้ และรวบรวมผลมาใช้ พัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ในแต่ละวันให้มีคุณภาพเพิ่มพูนปรับปรุงแผนการสอนนี้ให้เกิดคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป

8. ก่อนนำ “แผนการสอน 200 วัน” ไปใช้สิ่งที่ควรศึกษาจนเข้าใจได้แก่

- คำนำ คำชี้แจง ของเอกสาร
- บทนำ ทุกหัวข้อให้ละเอียดและเข้าใจจนครบถ้วนตั้งแต่ข้อ 1-7
- หากยังมีข้อสงสัยใดๆ ในคำเฉพาะบางคำหรือต้องการแหล่งอ้างอิงค้นคว้าเพิ่มเติมก็ศึกษา

เพิ่มเติมได้ในภาคผนวกและจากเอกสาร “ความรู้คู่ครู”